

ንናይ ሎሚ ሃገራዊ ክሕደትን ኢ-ሰብአዊ ገበንን ብናይ

ትማሊ ሓርበኝነት ከተተዓርቅ ምፍታን ገበንዩ።

ሃገር ከደን ህዝባዊ ፖለቲካዊ ወጽዓ ኢጋጢሙና አሎ። ነዚ ብውሁድ ህዝባዊ ቃልሲ ክንገጥሞ ግዱዳት ኢና። ንዘቤታዊ ጸላኢ ብህዝባዊ ቃልሲ ንግጠሞ ክበሃል እንከሎ ግን፡ ፖለቲካዊ ትርጉሙ ብግቡእ ክነስተማቓሮ ኣለና። ብዘቤታዊ ጸላኢ ዝበጽሖና ዘሎ ኢ-ሰብአዊ ፋሽሽታዊ ተግባርን ዝምዕብል ዘሎ ለውጢ ዝደሊ ምረትን ብዓይኒ ህዝባውን ፍትሓውን ፖለቲካዊ ኣረኣጻ ክንፍትሾ ክንግምግሞ ክንቃኒዮ ኣለናን ይግባእን። ወድዓውን ኣወንታውን ድሌትና ምስ ክውንነት ተናቢቡ ክኸይድ ኣለዎ። ብግዝያዊ ስምዒታዊ ረስኒ ዘይኮነ፡ ብፍልጠት፣ ብፖለቲካዊ ንቕሓት፣ ብስትራቴጂን ስልትን ክግራሕን ክምራሕን ኣለዎ።

ገጢሙና ዘሎ ሃገር ከደን ህዝባዊ ዘቤታዊ ፖለቲካዊ ዓፈና ብመርገም ወይ ብዕድል ሃንደበት ካብ ሰማይ ዝነጠበና ኣይኮነን። ከመይ መጸኢ ክንርዳእ ኣለና። ትማሊ ማለት ቅድሚ 1991 ኣብ ደምበ ፈታዊ ዝነበረ ናይ ሎሚ መንግስታዊ ጉጅለ ህግደፍ ስለምንታይ ናብ ከምዚ ማዕቢሉ? ብዓይኒ ፖለቲካዊ ደሞክራሲ ድሕሪት ተመሊስና፡ ፖለቲካዊ ውልደቱ፡ ባህሪኡን ዕቤቱን ከነጽንዕን ክንፈልጥን ኣለና።

ዝኾነ ውልቀ ሰብ ኮነ ፖለቲካዊ ጉጅለ ወይ ውድብ ንውሽጣዊ ባህሪኡን ካብ ማዕበያኡ ዘሞህሎን ባህልን ከተግብር ናይ ግድንዩ። ብልሳኑ ወይ መልሓሱ ብዙሕን ክብል ክመጸደቕን ይኸእልዩ። ካብ መሰረታዊ መለለይ ባህሪኡን ባህሉን ወጻኢ ክኸውን ግን ከቶ ኣይክእልን። ስለዚ ከኣ ደርባዊ ፖለቲካዊ ባህርን ማዕበያን ጉጅለ ህግደፍ ብፍላይ ከኣ እቲ ወሳኒ መሪሕነታዊ ኣካሉ ብግቡእ ፈሊጥካ ምኻድን ምቅላስን የድሊ።

ከም ልኡላውነቱ ዘረጋገጸ ጥሙር ህዝብን መሬታዊ ግዝኣታ ዝኸበረት ልኡላዊት ሃገርን ኮይና ከይንቅጽል ዝፈታተነና ዘሎ ጉጅለ ህግደፍ፡ ካብ ደርባዊ ፖለቲካዊ ባህሪኡ እንተዘይተጸኒዑን እንተዘይተገምገሙን፣ ካብ ዕለታዊ ፋሽሽታዊ ተግባሩ ተበጊሶካ፡ እዚ ከምዚዩ፡ ፈታዊዩ፡ ወይ ጸላኢዩ ኣብ ዝብል መደምደምታ ምብጻሕ ሚዛናዊ ኣይከውንን።

ካብ ውልደቱ ክሳብ ሎሚ ኣብ ዘሎ ነዊሕ መስርሕ፡ ኣብ ደርባዊ ፖለቲካዊ ባህሪኡ ወድዓዊ ገምጋም ከይገበርካን ንጹር መርገጽ ከይሓዝካን ኣካል ኣምሳል ደለይቲ ደሞክራሲያዊ ለውጢዩ። ኣንጻር ውልቀ መላኺዩ እንተበልካ ምሉእን ዝእመንን ኣይኮነን። ህዝባዊ ግንባር ሓርነት ኤርትራ ተባሂሉ ክጽዋዕ እንከሎ ህዝባዊ ኣረኣጻ ነይርዎ። ግሉጽነት ነይርዎ። ውሽጣዊ ሕድሕዳዊ ሓልዮትን ሓድነትን ነይርዎ። ስሙ ካብ ህዝባዊ ግንባር ሓርነት ኤርትራ ናብ ህዝባዊ ግንባር ንደሞክራሲን ፍትሕን ምስ ቀየረ ግን ሓሚሙ። ዘይነበሮ ባህሪ ኣምጺኡ። ዓቢዱ። ጸረ-ህዝቢ ኮይኑ እናበልካ ኣብ መንጎ ምስኡ ዝነበረካ ሕሉፍ ተመክሮ ምዕቃብን ህላወን ቀጻልነትን ህዝብን ሃገርን ምርግጋጽን እናተማታእካ ምቅላስ፡ ውጽኢቱ ኣብ ጥራሕ ጎልጎል ዕኒይኒይዩ። ብቐጥታን ብተዘዋዋርን ንጉጅለ ህግደፍ ዘገልግል፡ ዕለተ ዓዋት ህዝባዊ ቃልሲ ድማ ዘናውሕዩ።

ህዝባዊ ግንባር ሓርነት ኤርትራን ህዝባዊ ግንባር ንደሞክራሲን ፍትሕን ክልተ ውድብ ኣይኮነን። ካብ ውልደቱ ክሳብ ሎሚ ሓደ ውድብ፣ ሓደ ባህሪ፣ ሓደ ኣሰራርሓ፣ ሓደ ኣመራርሓ ዝነበሮን ዘለዎን ዘይደሞክራሲያዊ ቀንጻሊ ውድብዩ። ኣብ መንጎ ህዝባዊ ግንባር ሓርነት ኤርትራን ህዝባዊ ግንባር ንደሞክራሲን ፍትሕን ፍልልይ ኣሎ እንተተባሂሉ፡ ቅድሚ 1991 ደሞክራሲያዊ ባህርን ኣሰራርሓን ዘይብሉ ብግብር ኣይትግበር ዝሰርሕ ሓርበኛዊ ሃገራዊ ውድብ ክንሱ፡ ኣብ እንግድዓ ተቓለስቲ ህዝብታት ኤርትራ ተወጢሑ፡ ብዋጋ ክቡር መስዋእቲ ደቂ ህዝቢ ኣንጻር ግዳማዊ መግዛእቲ ይቃለስ ምንባሩዩ። ድሕሪ 1991 ከኣ ጉልባቡ ቀለዑ ካብ ደምበ ፈታዊ፡ ናብ ጸረ-ህዝቢ ዘቤታዊ መንግስታዊ ጉጅለ ዝተሰጋገረ ጸላኢ ምኻኑንዩ። ብኩለንተንኡ ኣንጻር ክብርን ህላወን ዜጋታትን ህዝብታትን ኤርትራ ድግዲጊት ተዓጢቐ ዝነጥፍ ዘሎ ደመኛ

ጸላኢ ምዃኑዎቹ። ስለዚህ ስሙ ብናይ ቃላት ጸወታ ካብ ህዝባዊ ግንባር ሓርነት ኤርትራ ናብ ህዝባዊ ግንባር ንደሞክራሲን ፍትሕን ምልዋጡ ላግጺ ምብር ፍልልይ ኣይኮነን።

እዚ ትማሊ ዝነበሮ ህዝባውነት፣ ደሞክራሲያውነት፣ ግሉጽነት፣ ሕጋዊ ኣሰራርሓን ተሓታትነትን፤ ህግደፍ ምስተባህለ ተቐየሩ ጸረ-ህዝቢ ኮይኑ ዝብል መሳተ ግጉይ ፖለቲካዊ ርድኢትን ሚዛንን ስለ ዝኾነ ክእረም ኣለዎ። ትማሊ ህዝባውነት እንተዝነበሮ ካብ ውድብ ናብ መንግስቲ ተሰጋጊሩ፣ ፖለቲካውን ቁጠባውን መትንታት ሃገር ተቐጸጸሩ፣ ገንዘባውን ነገራውን መሳላጥያታት ምስ ረኸበ ዝያዳ መማዕበሎ ምብር ኣይምደምሰሶን። ትማሊ ህዝባዊ ኣረኣኢያን ህዝባዊ ወገንነትን ስለ ዘይነበሮ ግን፣ ሎሚውን የብሉን።

ቅድሚ 1991 ኣንጻር ቀዳማይን ግዳማውን መግዛእቲ ትኸረት ገይርካ ክትቃለስ ዘገድድ ኩነታት ስለ ዝነበረ፣ ጸረ-ደሞክራሲያዊ ባህርን ኣሰራርሓን ውድብ ህዝባዊ ግንባር ሓርነት ኤርትራ ካልኣዊ ቦታ ተዋሂብዎ፣ ፖለቲካዊ ነቕፌታዊ ደገፍ እናተገብረሉዩ ዝኸይድ ነይሩ። እዚ ማለት ቅንዕናን ግሉጽነትን ህዝባዊ ግንባር ሓርነት ኤርትራ ዘረጋግጽ ዘይኮነስ፣ ፖለቲካዊ ብስለትን ሓላፍነታዊ ኣተሓሕዛን ናይቲ ብኣንጻር ዝነበረ ፖለቲካዊ ውድባትን ህዝብን ዝምስክርዩ።

ግዳማዊ መግዛእቲ ብሓይልን ብሕግን ምስተወገደን ልኡላውነት ኤርትራ ክውን ምስ ኮነን እቲ ካልኣዊ ቦታ ሓዙ ክኸይድ ዝጸንሐ ዘይደሞክራሲያዊ ባህርን ቀንጻሊ ተግባርን ውድብ ህግሓኤ፣ ብዘይ ዝኾነ ናይ ባህርን ሕጋዊ ደሞክራሲያዊ ምትዕርራይን ከም ዝነበሮዩ ቀጸሉ። ስለዚ ከኣ ስሙ ብዘደለዮ ይቐይር፣ ዝኾነ መመላኸዒውን ክገብር ይፈትን ደመኛ ጸላኢ ህዝብታት ኤርትራ ካብ ምዃኑ ዘድሕኖ ነገር የለን። ደመኛ ጸላኢ ህዝብታት ኤርትራ ምስ ኮነ ከኣ ሽዑ ንሽዑ እቲ ካልኣዊ ቦታ ሓዙ ዝነበረ ፍልል (ግርጭት) ቀዳማይ ቦታ ክሕዝ ግድን ይኸውን። ብተግባር ኮይኑ ዘሎ ከኣ ንሱዩ።

ስለዚ ኣብ ሎሚ ኮይንካ ድሕሪት ናብ 70ታት 80ታት እናተመለሰካ፣ ኣብ ሳሕል እንከለኮ ቅንዕና ነይሩ። ህዝባዊዩ ነይሩ። ደሞክራሲያዊዩ ነይሩ። ሕድሕድ ሓልዮትን ግሉጽነትን ዝነበሮ ውድብዩ ነይሩ እናበልካ ብዘይባህሪኡን ተግባርን ጸድቐ ከተምስሎ ምፍታን ናይ ዘይበሰለ ፖለቲካን ዘይተቐየረ ባህርን ነጸብራቕዩ። ኣብ መንጎ ምስ ህግ/ህግደፍ ምውጋንን ብኣንጻር ወገን ኣብዘሐን ውጽዓትን ኮይንካ ደው ምባልን ዝማታእ ልሙስ ፖለቲካዩ ዘመልክት። ተማታኢ ኣካይዳ ከኣ ኣሉታዊ ምብር ኣወንታዊ ተራ የብሉን። እዚ ከምዚ ዝበለ ተማታኢ ፖለቲካዊ ኣካይዳ፣ ካብ ደምበ ደለይቲ ፍትሒ ብንቕሓት ተሓጺቡ ከይተወገደ፣ ካብዚ ዘንጸላልወና ዘሎ ናይ ምህላውን ዘይምህላውን ሓደጋ፣ ኣብ ሓጺር ግዜ ክንድሕን ከጸግመና ምዃኑ ምርዳእ ኣገዳሲዩ።

ኣብዚ ብንጹር ክፍለጥን ክተሓዝን ዘለዎ ጉዳይ ግን ኣሎ። ትማሊ ኣብ ዘይደሞክራሲያዊ ውድብ ህግሓኤ ተሰሊፎም ብንጹህ ሕልና ንስለ ሃገራዊ ነጻነትን ህዝባዊ ሓርነትን ዕድመ ንእስነቶም ዘይብለዩ፣ ፍልጠቶም፣ ጉልበቶም፣ ገንዘቦም፣ ጥሪቶም፣ ደሞም፣ ኣካሎም፣ ክቡር ህይወቶም ወፍዮም ሃገራዊ ግቡኣም ዝገበሩ ዜጋታት፣ ክብሪ ክወሃቦም የብሉን ማለት ኣይኮነን። ብዘይ ዝኾነ ኢንታ ዝግበኣም ህዝባዊ ክብርን ሞላን ክረኽቡ ኣለዎም። ኣወንታዊ ታሪኹም፣ ውዕሎኡም፣ ጀግንነቶም ብግቡእ ተሰኒዱ ክተሓዝ፣ መምሃርን መኾሰኾሰን ተካእቲ ወለዶታት ክኸውን ኣለዎ። ከምኡ ናይ ምግባር ሓላፍነት ከኣ ናይዚ ሕጂ ዘሎ ወለዶዩ።

ግን ታሪኽ ብታሪኽነቱ ከም ዘለዎ ክቕመጥ ኣለዎ። ካብ ናይ ሎሚ ሕሰም ተበጊሰካ ነቲ ትማሊ ዝተመዘገበ ዘነይት ሃገራዊ ሓርነት ኣብ ምልክት ሕቶ ምእታው፣ ክትብርዙ፣ ከተነኣእሶ ምፍታን ኣይቅኑዕን። ኣይቅኑዕን ጥራሕ ዘይኮነ ዝኸፍኦ ክሕደትዩ። ካብ ቅኑዕ ሕልና ተበጊሶም ዋጋ ንዝኸፈሉ ዜጋታት ምክሓድ፣ ኣበርክቶኦም ምምርሳሕ ህዝባዊ ታሪኽ ምምርሳሕዩ። ብውጽኢቱ ከኣ ታሪኽ ኣልቦ ምዃንዩ። ባህልና ንዝገበረልካ ግበረሉ ወይ ንገረሉዩ ዝብል። እዚ ጽቡቕ ባህሊ ጽቡቕ ኣበሃህላዩ። ፖለቲካዊ ኣረኣኢያና ኣካይዳና ናይ ትማሊ ረስዕ፣ ኣውዲቕካ ሕለፍ ክኸውን የብሉን። ሚዛናዊ ክኸውን ኣለዎ። ነቲ ኣወንታዊ ተግባር ብጸጋ ተቐቢልና ንግቅቦ። ንተሓባሎ ድማ። ንዝነበረ ዘይደሞክራሲያዊ ባህርን ኣሰራርሓን ከኣ፣ ብዘይ

ዝኸነ ምሽፍፋን ክንኩንኖ ይግባእ። በቲ ኣብ ዓውደ ውግእ ዝተመዘገበ ጀግንነት፣ ነቲ ዘይደሞክራሲያዊ፣ በሓቲ፣ ቀንጻልን መላኸን ጉጅላዊ ኣሰራርሓ ከም ዘይነበረ ገይርና ከነቕርቦ ኣይንፈትን።

ንሃገራዊ ነጻነትን ህዝባዊ ሓርነትን ይቃለስ ኣለኹ ዝብል ፖለቲካዊ ውድብ፣ ህዝባዊ ባህሪ፣ ደሞክራሲያዊ ማዕርነታዊ ሓድነት፣ ሕጋዊ ትካላዊ ተሓታትነት ዘይብሉ እንተደኣ ኮይነ፣ ቀዳማይ ኣንጻር ዝወፈረሉ ዕላማ ምኻኑ፣ ብካልኣይ ኣብ ህዝቢ ብሓፈሻ፣ ኣብ ውሽጢ ውድቡ ድማ ብፍላይ ዘውርዶ ኩለ-መዳያዊ ዕንወት ኣብ ጸብጸብ ኣእቲኻ ምምዛንን ብኡ መጠን ምቃላሱን የድሊ።

ህዝባዊ ግንባር ሓርነት ኤርትራ ካብዘይ ደሞክራሲያዊ ቀንጻሊ ባህሪ ተበጊሱ፣ ኣብ ውሽጢ ውድቡ ኣብቲ ወሳኒ ጃንዳዊ መሪሕነታዊ ኣካሉ ከይተረፈ ንዝለዓሉ ዝነበሩ፣ ህዝባውን ደሞክራሲያውን ትሕዝቶ ዝነበሮም ኣረኣእያታት፣ ሓሳብ ክትስዕር ኣካል ቀንጽል፣ ብዝብል ፈራሕ ጨካን ስጉምቲ፣ ክንደይ ተጋደልቲ ብወግዒ ረሽኑን ብጭውያ ኣጥፊኡንዩ። ኣብ ኣዝዮም ብዙሓት ኣካላውን ስነ-ኣእምሮኣውን ጉድኣ ኣብጸሑዩ። ኣብ ዝተወደበን ዘይተወደብን ህዝቢውን ብተመሳሳሊ። እዚ ከተሓሳስበና፣ ክቐንዘወና፣ ኣካል ኣምሳሉ እንተደኣ ነይርና ከኣ፣ ከሕፍረና ከጣዕሰናን ይግባእ። እዚ ከዳዕ ጉጅለ ሎሚ ዝርከበሉ ናይ ጥፍኣት ጥርዚ፣ ድሕሪ 1991 ዝተወልደ ባህርን ተግባርን ከም ዘይኮነ ተቐቢልና፣ ገዛእ ርእሰና ካብ ትምክሕቲ፣ ጽባትን በለጽን ኣረኣእያ ሓራ ገይርና፣ ብመትከል፣ ብንቕሓት፣ ብህዝባዊ ወገንነትን ተሓታትነት ብዘለዎ ስጡም ውደባን ዓቕምና ኣላፊና ንጽገናዊ ለውጢ ዘይኮነ፣ ንመሰረታዊ ሃገር ከደን ለውጢ ክንቃለስ ኣለና። ብዘይ ጥርጥር ጉጅለ ህግደፍ ጸላኢዩ። ንጸላኢኻ ኸኣ ብዝረኸብኻ ትሃርሞምበር በትሪ ኣይትመርጸሉን ኢኻ። ፍርቂ ነብሱ ክህረም፣ ፍርቂ ነብሱ ክድሕን ኣለዎ ኢልካ ምስኡ ኣይትደናገጽን። ንናይ ሎሚ ጸረ-ህዝቢ ተግባር፣ ኣብ ግዜ ብረታዊ ቃልሲ ንሃገራዊ ነጻነት ምስ ዝነበሮ ሓርበኛዊ ኣበክቶ እናነጸጸርካ፣ ኣዋድቓ ኣድገ ፈረስ ገይርካ ከተድሕኖ ምሕላን ኣይቅኑዕን። ገበን ድማዩ።

ካብ ዛራ ማና

28-04-2020